N°. 2. Donderdag 8 Januari 1914. 14de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang”.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

KOLONIAAL ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST”:
LANGE VIJVERBERG 14, DEN HAAG, TEL. 3447.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 VERHULSTSTRAAT.
Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

STUDIECOMMISSIE.

Het Dagelijksch Bestuur van „Oost en West” vestigt de aandacht van belanghebbenden nogmaals op het bestaan der

Studiecommissie van de Vereeniging „Oost en West”.

Het doel der commissie is toezicht te oefenen op de opvoeding en de studie der in Nederland vertoevende jongelieden, afkomstig uit de Nederlandsche koloniën, hun hulp en bijstand te verleenen en hun verblijf in Nederland zoo aangenaam en zoo vruchtdragend mogelijk te maken. Zij beoogt vooral de in Nederland voor hunne beschaving en ontwikkeling vertoevende inlanders en daarmede gelijkgestelden van dienst te zijn. Desgevraagd kan zij hare bemoeienis uitstrekken tot niet-inlanders.

Bovendien stelt de commissie zich beschikbaar aan ouders of voogden van elken landaard raad te verschaffen omtrent de wenschelijkheid van het zenden hunner kinderen of pupillen naar Nederland.

De commissie bestaat uit de heeren:
Prof. Dr. J. H. C. Kern, Utrecht, Eere-Voorzitter;
Mr. J. H. Abendanon, 's-Hage, Voorzitter;
Mr. C. Th. van Deventer, 's-Hage, Onder-Voorz.;
Prof. Mr. D. van Blom, Delft;
D. H. Havelaar, Rotterdam;
H. van Kol, Voorschoten;
Prof. Ch. A. van Ophuysen, Leiden;
Dr. H. F. Roll, Amersfoort;
Prof. Dr. C. Snouck Hurgronje, Leiden;
Dr. H. Onnen, Wageningen;
Dr. H. D. Tjeenk Willink, Deventer;
J. C. van Eerde, Amsterdam.

Het Secretariaat is gevestigd: Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Uit de O. I. Mail.

De Gezondheidstoestand

op Java laat volgens de jongste mailberichten hier en daar nog al te wenschen over. Op Batavia heerscht nog altijd de cholera en in de bladen van 10 Dec. j.l. lezen wij, dat de typhus weer slachtoffers maakt, vooral onder de Inl. bevolking en worden dan ook allerlei voorzorgsmaatregelen aangegeven en tevens herinnerd dat zoowel bij de praktizeerende geneesheeren als aan het Instituut Pasteur de gelegenheid bestaat zich tegen typhus te doen vaccineeren.

Semarang is 8 Oct. met cholera besmet verklaard. De patin was door die ziekte aangetast.

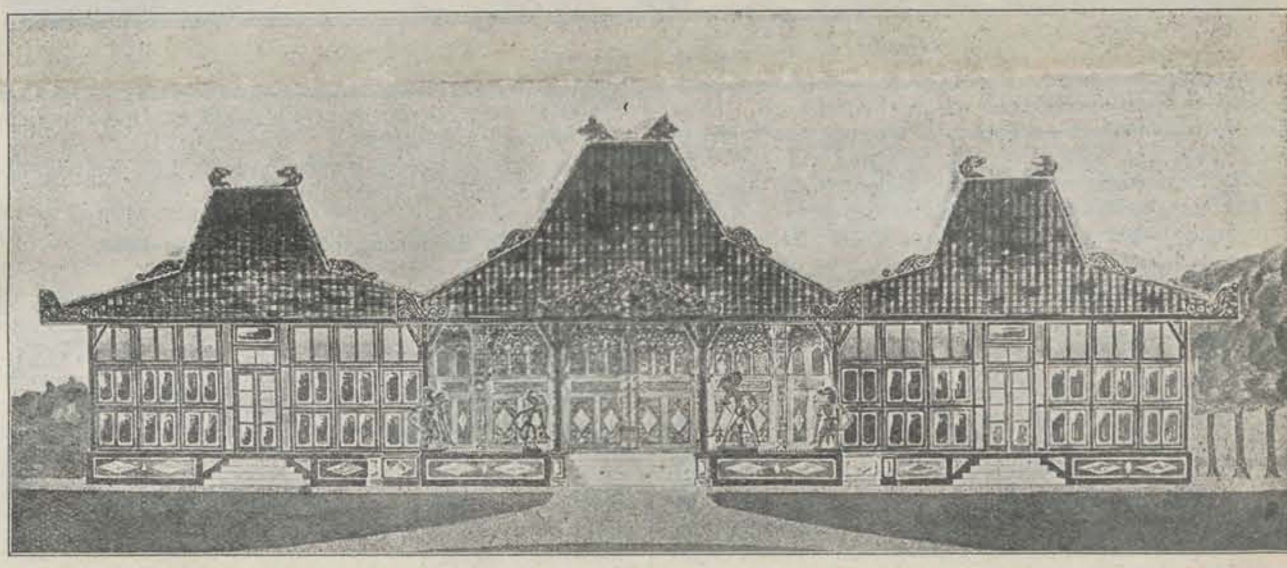
In het Protestantsche Weeshuis te Soerabaja werd 4 December pest geconstateerd bij een 13-jarig weesmeisje.

De besmetting was waarschijnlijk opgedaan te Gerbo, bij Lawang, waar de vacatie-kolonie de November-maand heeft doorgebrcht. Gelukkig is het kind hersteld.

Het geheele weeshuis, bestaande uit 44 kinderen, benevens het Europeesch en inlandsch personeel, werd 5 dagen in quarantaine gehouden en het gebouw geclaytoniseerd.

Op de drie hoofdplaatsen op Java gaat men blijkbaar de beteekenis begrijpen van een goeden algemeenen gezondheidstoestand en wat daarvoor zooal moet worden gedaan, doch voor Bandoeng, de stad der toekomst van Jav, schijnt die zoo gewichtige factor niet te tellen, schrijft een correspondent van „De Locomotief”.

Het Inl. Paviljoen der a. s. Tentoonstelling te Semarang.

De Semarangsche Tentoonstelling belooft bijzonder mooi te worden.

Het Tentoonstellings-comité schrijft:

Sedert onze laatste opgave is het waarborgfonds vermeerderd met de volgende bedragen: Ned. Ind. Landbouw Mij. ƒ 5000, Jhr. H. van der Wijck, ƒ 5000, Koloniale Bank (vroeger reeds ƒ 5000.— gestort) ƒ 2000, J. Dinger ƒ 1000, Suikerfabrieken Poewokerto en Kalibagor, ƒ 1000, en Suikerfabriek Tirto, ƒ 500, zoodat het waarborgfonds thans in totaal bedraagt ƒ 210.000.

Het bedrag der Gouvernements subsidie verhoogd met ƒ 70.000, terwijl aan subsidie van particulieren is binnen gekomen een bedrag van ruim ƒ 39.000.

De opbrengst van de loterij heeft ƒ 75.000 bedragen, zoodat de middelen der tentoonstelling zonder stand-huur en entrée's te rekenen totaal ƒ 425.000.— zijn.

De verhuur van terreinen heeft reeds het getaxeerde bedrag van ƒ 40.000.— met ƒ 10.000.— overschreden, waardoor nog slechts terrein voor 3 paviljoens beschikbaar is. Ook de verhuur van stands in Europa gaat naar wensch, zoodat binnen kort de 5 groote expositie zalen geheel gevuld zullen zijn. Dit overzicht van den financiëelen toestand moge er toe bijdragen het vertrouwen in het slagen van de Koloniale Tentoonstelling te versterken.

Het grootste gedeelte dezer middelen zal besteed worden aan de organisatie van de tentoonstelling en aan den kostbaren aanleg van terreinen en gebouwen, daar het comité gemeend heeft geene kosten te moeten sparen om de exposities waardig onder te brengen.

Bandoeng was gezond, doch wordt ongezond, omdat er van bestuurswege niets voor de hygiëne gedaan wordt en de bevolking gestadig toeneemt, samenhokt in slecht verlichte, kleine krotten in onvoldoend geassaineerde wijken. We vragen nogmaals: waar blijft een rapport als van dr. Van Gorkum over Batavia, doch dan voor onze veste?

Deze klacht staat niet alleen en dat, terwijl Bandoeng zienderoogen in belangrijkheid toeneemt en binnen hoogstens enkele jaren het Dep. van Oorlog aldaar gevestigd zal zijn.

Paleis legercommandant.

De bouw van een paleis voor den legercommandant hier te Bandoeng is volgens de „Preangerbode” opgedragen aan den 1en luitenant der genie Schoemaker. De kosten worden geraamd op ƒ 250.000.

Slecht Weder.

Het onweerde 4 December vreeselijk boven Tjisaäd. Een inlander werd door den bliksem getroffen. Gedurende eenigen tijd vielen ook hagelsteenen. Hevige winden veroorzaakten veel schade. Het dak van de kalkbranderij Van Houten werd vernield.

De West-moesson scheen echter nog maar niet door te willen komen, er heerscht op Java veel droogte. Zoo lezen wij, dat te Soerabaja door het uitblijven van de regens 10 Dec. de straatsproeiing en de waterleiding tot de helft moesten gereduceerd worden.

Van bedenkelijke Moraal.

Ook op moreel gebied schijnt 't, te oordeelen naar 't volgende, bij sommige Inlanders lang niet pluis te zijn. Meldden de bladen eerst, dat „de voorzitter van de Sarekat Islam te Soerabaja, 5 December de aandacht van den regent gevestigd heeft op een circulaire, uitgegeven door zekeren Mas Prio di Prodjo, die reeds vaak gesignaleerd was om zijn opruiende redevoeringen en per circulaire de inlanders aanspoort zich te onthouden van deelneming aan de Euwfeesten”, later lezen wij, dat dezelfde Prigdiprodjo, die, na de beschuldiging van het bestuur der „S. I.”, als zou hij het voornemen hebben gehad relletjes te verwekken bij het begin der euwfeesten, onder toezicht van de politie werd gesteld, schijnt te kunnen aantoonen, dat er verschillende malversaties plaats hadden bij leiders van de „S. I.”, en bij de justitie een klacht ingediend heeft tegen de „Oetoesan Hindia”, orgaan der „S. I.”, wegens laster.

Naar aanleiding hiervan schrijft het „Soer. Hbld.” o.m.:

„Bedoelde Prio is een inlander, die sedert eenige jaren klerk is bij de Nederlandsche Handelmaatschappij, een zeer fatsoenlijke inlander, die echter...... zeer scherp te keer gaat tegen zekere geldelijke praktijken, door het bestuur der „S. I.” uitgeoefend. Hij heeft zich zelfs niet ontzien, om door middel van een drietal aanklachten tegen het „S. I.”-bestuur de fouten, welke dit bestuur aankleven, openbaar te maken. Het behoeft geen betoog, dat deze handelwijze allerminst de sympathie van het „S. I.”-bestuur heeft genoten. Door allerhande verdachtmakingen, en door het gebruik van anonieme briefkaarten beproeft dit bestuur thans, Prio zoowel bij het bestuur als bij de bevolking verdacht te maken, hetgeen maar al te goed is gelukt.

Van de feiten, waartegen zich genoemde Prio geroepen gevoelt te velde te trekken, volgen de voornaamste hieronder:

Zooals misschien onzen lezers bekend is, is de „S. I.” hier ter stede verdeeld in kringen, welke alle hun eigen kringleider hebben. Deze kringleiders zijn onmiddellijk verantwoordelijk tegenover het bestuur. Voor eenige maanden nu gingen deze kringleiders door hun wijken rond

De Eeuwfeesten te Magelang.

Het Bloemencorso.

met bussen, welke verzegeld waren door het „S. I."-bestuur. Het doel dezer collectie was om een som bijeen te brengen tot...... bestrijding der onkosten van een telefoon. De bevolking, voor wie de wil der „S. I." toen nog een wet was, gaf grif, deze een kwartje, gene tien cent, de meesten echter gaven vijf cent. Enfin, er werd een flinke som bijeengebracht. Men rekene maar uit: Dertigduizend leden tegen gemiddeld vijf cent. De telefoon werd aangeschaft, maar...... wat is er van het overgeblevene geworden?

Er werd een f a n c y f a i r gehouden in den stadstuin, nu ongeveer vier of vijf maanden geleden. Deze bracht eenige duizenden guldens op. Prachtig. Het doel zou daarmede gesteund worden. Maar ziet, daar kwam de balans, waarop ook de uitgaven stonden vermeld. Een post trok speciaal de aandacht. Er was n.l. op die fancy fair een optocht gehouden door inlanders, verscheidene honderden. Die lui deden dat geheel „con amore". Maar op de lijst van uitgaven kwam een post voor wegens het verstrekken van eten aan de deelnemers gedurende den ganschen dag...... De menschen hebben dien dag geen eten gezien, althans niet uit de beurs der „S. I."

Er zijn meer van die ondoorgrondelijkheden, te veel om ze alle op te noemen. Prio di Prodjo, zelf een ijverig lid, verhief zijn stem tegen deze eigenaardige handelwijzen. Het bestuur, „onraad" speurende, begreep dat het iets doen moest en roep eèn algemeene vergadering bijeen. Nu zouden de leden dan eindelijk eens te hooren krijgen wat er van hun geofferde centjes terecht was gekomen... Mis, want tot die algemeene vergadering werden toegelaten de...... kringleiders. En dus bleven de leden nog even onkundig van de bestemming der bijeengegaarde gelden.

Zooals inlanders nu eenmaal zijn, zij berustten. Doch Prio di Prodjo, die te veel sympathie voelde voor de „S. I.", berustte niet. Die diende bij den regent een aanklacht in over de handelingen van het bestuur. Een week later was het bestuur, voornamelijk bestaande uit menschen uit Solo, afgetreden en spoorloos verdwenen.

Een nieuw bestuur werd verkozen, en als president zou optreden ,zooals er in de „Oetoesan Hindia" van 20 October staat: Toean Achmad Djais, boekhouder der firma Poeger te Soerabaja. Wie is die firma en wie is die boekhouder? Het dient gezegd, zulk een titel slaat in, vooral op de kleine luyden.

Maar Prio was ook nu nog niet content en ging door met de inlanders in te lichten omtrent de handelingen hunner voormannen.

En dit is dan de reden ,waarop Prio di Prodjo, wiens handelingen bij zijn chefs bekend zijn en de goedkeuring dier heeren hadden „er uit" gewerkt moest worden. Een beter middel dan hem bij het bestuur zwart te maken, is wel niet denkbaar.

Doch èn de resident èn de regent zijn thans bezig met een gestreng onderzoek in deze zaak."

'n Frisch Gezelschap.

Onder dit opschrift schrijft 't „Bat. Nieuwsbl.":

Men deelt ons mee, dat te Soekaboemi naast den „Sarikat Islam" een nieuwe vereeniging of liever „bende" is ontstaan, die den naam draagt van „Sarikat Monjet". Doel is: elkander te steunen bij stelen, dobbelen en overspel!

Deze veelbelovende „beweging" moet reeds meer dan 200 leden tellen. De president is een Buitenzorger, een ex-oepas genaamd Si Bassie, de secretaris een.·.·. toekang samak! (mattenverkooper). De zetel van die Modelvereeniging is de kampong Tji-aul.

In Atjeh

schijnt toch nog altijd v e r z e t te heerschen.

Het Gewestelijk bestuur van Atjeh en Onderhoorigheden seinde 6 December:

„Gemeld Geumpang 8 verzetleiders; Lho Soekon Toekoe Radja Sadi."

De Semarangsche ambachtsschool.

Reeds sedert een 20-tal jaren bestaat te Semarang een particuliere Europeesche ambachtsschool, die van regeeringswege subsidie ontvangt. Deze nuttige instelling verkeert in een alleszins bevredigenden toestand en wordt vrij druk bezocht. Het aantal leerlingen der uit drie cursusjaren bestaande school bedroeg gedurende de laatste jaren gemiddeld 80.

In vroegere jaren werd door bezitters van het einddiploma van deze school veelal met gunstig gevolg deelgenomen aan het examen voor opzichter der burgerlijke openbare werken.

Sedert de afschaffing echter in het vorig jaar van het examen van opzichter, zijn als zoodanig, behalve degenen dit met goed gevolg het examen voor opzichter van den Rijkswaterstaat in Nederland hebben afgelegd, alleen benoembaar in vasten dienst van den lande zijnde onderopzichters. Daartoe worden in algemeenen zin alleen aangesteld de bezitters van een getuigschrift van het met succes afgelegd eindexamen van den cursus tot opleiding van bouwkundigen aan de Koningin Wilhelmina-school te Batavia en van de Koningin Emmaschool te Soerabaja. De gouverneur-generaal kan echter het einddiploma van andere onderwijs-inrichtingen daarmede gelijk stellen.

Het bestuur van de Semarangsche ambachtsschool vreest echter niet ten onrechte, dat de uitsluiting van hare leerlingen van eene opneming in het waterstaatskorps een ongunstigen invloed zal uitoefenen op de levensvatbaarheid dier inrichting, voor welke vrees inderdaad grond bestaat, daar voor de afdeeling bouwkundigen van den nieuwen cursus zich minder leerlingen hebben aangemeld dan in vorige jaren, toen dit aantal toenam.

In verband daarmede heeft genoemd bestuur zich onlangs tot den directeur van onderwijs en eeredienst gewend met het verzoek de noodige stappen te doen, opdat voor de benoeming tot onderopzichter het einddiploma der Semarangsche ambachtsschool gelijk gesteld wordt met dat der beide voornoemde gouvernementsinrichtingen van technisch onderwijs.

Wij twijfelen er niet aan, alzoo „De Javabode", waaraan wij dit bericht ontleenen, of aan dit verzoek zal zoo mogelijk gevolg worden gegeven, wijl daardoor zoowel de belangen van tal van Indische jongelieden als van 's lands dienst welke bij voortduring heeft te kampen met gebrek aan opzichterspersoneel, gediend zijn.

Anti-Opium-Hospitaal-Vereeniging.

De „Jav. Ct." bevatte de Statuten dezer Vereeniging te Batavia. Het doel is het oprichten van hospitalen en asylen en het daarin onder geneeskundig toezicht verplegen van opiumgebruikers, ten einde hen van dit kwaad te genezen. De grondslag is het „Woord van God, gelijk het vervat is in den Bijbel."

In de goede richting.

Als gevolg van het bezoek van mr. Fromberg aan de Chineesche school te Patekoan zal aan die school in het vervolg ook onderwijs in de Nederlandsche taal gegeven worden.

Voorloopig is het aantal lesuren vastgesteld op twee in de week.

Hollandsch-Chineesche School.

Aan het „Bat. Nbl." schreef men:

Het blijkt door den grooten toeloop van leerlingen op de Hollandsch-Chineesche school, dat de animo, de drang naar onderwijs, ook onder de Chineesche families groot is. Eén klaaglied evenwel wordt geregeld aangeheven en dat is het liedje van...... „hadden wij nu ook nog een zelfde school niet-gemengd, dus alleen voor meisjes", evenals er gouvernements-scholen zijn alléén voor meisjes. Want de Chineesche a d a t, en daarmede mag toch ook wel eenige rekening worden gehouden, eischt, als de kinderen op een zekeren leeftijd gekomen zijn, een scheiding van jongens en meisjes, een andere opvoeding. Dat dus meisjes van een jaar of veertien met jongens samen op school onderricht krijgen, is in de oogen van den Chinees niet goed.

De rijker-bedeelde Chinees heeft die scholen voor meisjes niet zoo zeer noodig, want hij doet zijn dochters hetzij op een kloosterschool en pension, hetzij op de speciale meisjesschool op Salemba, voor zooverre daar plaats in, maar de minder met aardsche goederen gezegende landgenoot, die zijn kinderen van het goede onderwijs wil laten profiteeren, moet nu zijn Chineesche adat, zijn Chineesche gebruiken maar over boord gooien.

In Chineesche kringen veronderselt men, dat het gouvernement met deze adat-voorschriften niet bekend is geweest, vandaar de gemengde scholen in Prinsenlaan en Financiestraat. Men hoopt, dat de aandacht van de regeering hierop gevestigd zal worden en dat in een niet te ver verwijderd verschiet ook minstens één Hollandsch-Chineesche meisjesschool zal worden opgericht.

Sumatra-Thee.

Een viertal jaren geleden vertrok jhr. A. H. W. De Kock, op Java bekend als administrateur van de thee-onderneming „Pasir Karet", bij Buitenzorg, naar Sumatra's Westkust, om aldaar op te treden als pionier van een theecultuur. Een kort bezoek aan Loeboek Sikaping had hem tot de overtuiging gebracht, dat de humuslagen der grond daar bij uitstek geschikt maken voor de teelt van thee.

Men wilde hem dat niet bestrijden, doch stond pessimistisch tegenover de vraag waar hij zijn werkvolk vandaan zou halen — of hij wel zoo goedkoop zou kunnen werken als op Java, waar de bevolking een intregreerend deel van de ondernemingen vormt.

Jhr. De Kock is gegaan, en nu lezen wij in de „Sumatra-Bode", dat hij de eerste vruchten van zijn stoeren arbeid heeft mogen plukken! Het blad deelt mede, dat de onderneming „Tanang Taloe", waarvan Jhr. De Kock administrateur is, sedert eenigen tijd haar eerste thee in den handel brengt.

„Aangezien de bereiding nog geheel zonder machinerieën geschiedt, is die thee niet geschikt voor Europeesche consumptie en wordt zij dan ook bijna uitsluitend in kleine, bonte pakjes verkocht aan de bevolking.

Een betere kwaliteit komt onder den naam „Pekoe Souchon" in kleine partijen aan de markt, dit eerste product van Sumatra's Westkust zal evenwel beter naar de waarde geschat kunnen worden, zoodra de machines, waarvan volgens het blad een gedeelte reeds is aangekomen, alle opgesteld zijn.

Geo Wehry en Co. te Padang zijn de hoofdvertegenwoordigers voor „Tanang Taloe".

De Maleier zal er nu op den duur wel toe overgaan, om thee te drinken in plaats van aftreksel van verflensde, jonge koffiebladeren, die Sumatraan voor thee wil doen doorgaan. Maar voor de theecultuur wordt door het bereikte resultaat van Jhr. De Kock een ruim arbeidsveld geopend.

Het nieuwe gebouw van de „Oost-Javabioscope" te Soerabaie.

Suriname.

De positie waarin de Surinaamsche bacovenplanters op het oogenblik verkeeren, is verre van benijdenswaardig. In ons vorig nummer haalden wij een stuk aan uit De West van 5 December, waaruit bleek, dat het blad weinig vertrouwen stelde in hetgeen de Amsterdamsche combinatie zou aanbieden.

In Suriname van 12 December vinden wij nu onder het hoofd „Geen overijling" een hoofdartikel, waarin het voorstel van de Rotterdamsche combinatie besproken wordt. Wij lezen daarin o.m.:

„En thans achten wij den tijd gekomen, onze meening te zeggen aangaande het voorstel, in de hoop daarmede een overijlde definitieve beslissing te voorkomen.

Wij moeten dan al dadelijk verklaren, dat het Rotterdamsche voorstel ons niet toelacht, daar het, naar ons inzicht, slechts een nieuwe periode van sukkelen en misère kan openen, een gemodder tot beide partijen het zonder resultaat opgeven — hetgeen voor de kolonie een nieuwe tegenslag zou beteekenen.

Het onveilige van het voorstel is ook in planters-kringen gevoeld. Daar was men beslist huiverig om in de zaak te treden. Zoo sterk was dit, dat na de bijeenkomst van belanghebbenden, waarop men tot het hiervoren medegedeelde resultaat kwam, het gerucht zich verspreidde, dat de planters het voorstel hadden afgewezen. Naar den vorm was dit wel onjuist, maar in het wezen der zaak kwam het besluit op niet veel anders neer.

Immers, door aan hunne bereidverklaring voorwaarden te verbinden, welke cardinale wijzigingen beoogen in het voorstel, spraken betrokkenen ten aanzien daarvan, zooals het er ligt, een non possumus — een ‚wij kunnen 't niet" uit.

En terecht. Als de planters zich zouden verbinden, bepaalde hoeveelheden bacoven te leveren, dus een bepaalde oppervlakte in cultuur van bacoven te houden, zonder dat het vaste vooruitzicht geopend wordt, dat het product binnen korten tijd minstens eenmaal in de twee weken zal worden opgekocht, dan zullen zij daarmede een groot risico aanvaarden — het risico van met 60 pct. van hun product te blijven zitten — hetgeen met een product als de bacove, minstens 50 pct. verlies beteekent. 10 pct. zal misschien den weg naar de drogerij vinden of in de locale consumptie verdwijnen, de rest is evenwel onplaatsbaar.

En bij den huidigen stand der bacovencultuur mogen de planters zulk een risico niet aanvaarden.

Immers de bestaande bacovenaanplantingen zullen niet voldoende zijn, om de eischen van het contract tegemoet te treden. De bacovencultuur is uit gebrek aan middelen grootendeels verwaarloosd, terwijl daartusschen andere cultures, voornamelijk koffie, zijn aangebracht, voor welke — begrijpelijkerwijs — de bacove spoedig zal moeten worden opgeruimd. De aanleg van nieuwe velden zal dus noodig worden — maar niet loonend bij een beperkten afzet van de vruchten. De planters raken dan dieper in de schuld, of moeten het opgeven hunne verplichtingen na te komen.

Welke vooruitzichten zijn er nu, dat de Rotterdamsche combinatie na 1½ jaar de drie wekelijksche en na twee jaar de tiendaagsche verschepingsgelegenheid zal openen? — Geene. Integendeel is de mogelijkheid niet uitgesloten, dat de U. F. C. die sinds lang den blik naar het Europeesche afzetgebied gericht houdt, de Rotterdamsche combinatie op haar eigen terrein gaat bestoken, waaruit slechts kan volgen, dat de laatste, om haar verlies te beperken, tot het eind van het contract blijft sukkelen met de maandelijksche verschepingen.

Laten wij echter hier meteen verklaren, dat deze onderstelling een mogelijkheid is, waaraan wij voor het oogenblik niet veel gewicht willen hechten.

Het cardinale punt is, dat de planters geen zekerheid hebben van niet met hun product opgescheept te blijven zitten."

Na nog eenige zeer interessante beschouwingen betreffende het betrekken van de kleine landbouwers in de bacovencultuur, vervolgt het blad:

„Na al het voorgaande rijst ongetwijfeld de vraag: Wat te doen?

In de eerste plaats: geen overijling — geen sprong in het duister.

Men vrage betere waarborgen voor de toekomst — het liefst wachte men op het consortium-Sibinga Mulder.

De plannen van dit consortium lijken ons beter te strooken met het belang der kolonie. De breedere opzet belooft ons het zoo lang gewenschte landbouwcrediet te brengen. De rustige, grondige wijze waarop het onderzoek zijnentwege wordt ingesteld, waarborgen, bij tot standkoming eener verbintenis met die zijde, een krachtig aanpakken en doorzetten tot een eindelijk resultaat is bereikt op gezonden grondslag."

In de Surinaamsche Bode van 6 December vonden wij dit bericht:

„Aan H. Ch. Cooke is voor één jaar vergunning verleend tot het instellen van een onderzoek naar de geschiktheid voor den aanplant van vruchtboomen en andere gewassen op 'n terrein vermoedelijk groot 4000 HA., gelegen ten Oosten van de Commewijne. Nog zij even aangestipt dat de activiteit van den heer C. onze bijzondere attentie begint te trekken. Van hem wordt verteld, dat hij in de gelegenheid is om de kolonie aan een paar millioen gulden (Engelsch kapitaal) ten faveure van den grooten landbouw voor den aanplant van bacoven en andere producten te helpen; dat hij reeds eenige plantages in optie heeft genomen.

Naar er gefluisterd wordt hangt een en ander af van de al of niet wijziging van het den bacovenondernemers voorgelegd contract door de Rotterdamsche combinatie."

Wellicht vernemen wij bij de aanstaande verhandeling van de Surinaamsche begrooting in de Tweede Kamer hoe thans de zaken staan. Toen de bladen, waaruit wij hierboven citeerden, de kolonie verlieten, was de telegraphische gemeenschap voor de zooveelste maal verbroken.

* * *

In ons nummer van 25 December de officieele waarschuwing besprekende, die door het Britsche Ministerie

van handel is gepubliceerd tegen deelneming in balata ondernemingen in Suriname, schreven wij:

„Naar onze meening ligt het op den weg onzer Regeering in deze een ernstig onderzoek in te stellen en de resultaten bekend te maken."

Suriname van 2 December, de bedoelde waarschuwing besprekende, schrijft:

„De balata-industrie is thans de kurk, waarop de kolonie drijft, de bronader waaraan handel en nijverheid zich laven, ten bate van het algemeen, en kracht tot handhaving van hun bestaan ontleenen. Wordt daaraan een knak toegebracht, de ellende is niet te overzien.

Daarom heeft de waarschuwing ons diep ontroerd.

Wij zouden verschillende veronderstellingen kunnen opperen — maar laten dit liefst. De waarheid, volledige waarheid dadelijk te vernemen ,is van het hoogste belang voor de kolonie, opdat spoedig maatregelen kunnen getroffen worden, ten einde de Engelsche regeering op hare waarschuwing te kunnen doen terugkomen.

Wij spreken daarom het vertrouwen uit, dat het bestuur deze zaak krachtig ter hand neme en haar met het ministerie telegrafisch afwikkele. Elk uitstel maakt de blaam des te moeilijker uitwischbaar.

En ook hopen wij, dat de Koloniale Staten op hetzelfde bij den gouverneur mogen aandringen, teneinde met juistheid te worden ingelicht".

* * *

Aan een bespreking van de bestrijding der Anchylostomiasis (mijnwormziekte) in Suriname van 9 December ontleenen wij het volgende:

.........„In Juni van dit jaar, aldus vertelt The Argosy (een te Georgetown verschijnend blad) schonk de heer John D. Rockefeller de grootsche gift van 20.000.000 dollar, zegge 50 millioen gulden, tot steun aan den strijd tegen tropische ziekten, voornamelijk de anchylostomiasis of mijnwormziekte.

De International Health Commission, een van de agentschappen van de Rockefellerstichting, werd in Juli daarop in het leven geroepen, met onbeperkte bevoegdheden om maatregelen te treffen, teneinde de openbare gezondheid te verhoogen, ziekte te voorkomen en de sterftecijfers naar omlaag te brengen. De medewerking van Europeesche autoriteiten werd hierbij verworven door de Amerikaansche leden der commissie. Onlangs bezocht de heer Wickliffe Rose, een der directeuren van de International Health Commission, Britsch Guyana, teneinde de daar gevolgde wijze van bestrijding der anchylostomiasis te bestudeeren.

De heer Rose was zoo getroffen, door hetgeen hij zag, vooral in het East Bank-District, waar de strijd door Dr. Ferguson op krachtige en doeltreffende wijze tegen het euvel wordt gevoerd, dat hij besloot, met toestemming van den Engelschen Minister van Koloniën, een medicus uit New-York te sturen om met Dr. Ferguson samen te werken."

Suriname laat daarop deze verzuchting hooren:

„Wat zijn wij toch ongelukkig. Britsch Guyana, dat naast onze deur is, profiteert van veel, dat ons voorbijgaat.

Zoo mocht de Engelsche zuster-kolonie van Carnegie een „free library", een openbare bibliotheek, ten geschenke ontvangen. En Suriname smacht nog daarnaar. Nu zal haar een deel van de meer dan vorstelijke gift van Rockefeller ten bate komen van de bestrijding eener ziekte die ook hier woedt — en wij blijven zonder die hulp.

Wie kan daar wat aan doen? Wie kan en wil ook de aandacht op onze kolonie vestigen?"

* * *

In aansluiting aan onze vorige berichten over de opheffing van de groep Suriname van het Algemeen Nederlandsch Verbond, ontleenen wij aan Suriname van 28 November dit bericht:

„De executie is er geweest. Zelf-executie n.l. of. op zijn Japansch, harikiri.

De boekerij en het ameublement zijn onder de hamer gebracht. Het laatste bracht *f* 200 op, de boekerij *f* 100. Een krats — cadeau gegeven. Kooper was de heer D. Fernandes Jr. q.q. de Loge Concordia.

Naar wij vernemen heeft de Loge het voornemen een volksbibliotheek te openen. Een plan, dat zeer veel toejuiching verdient en waarmede de Loge een voor onze samenleving verdienstelijk werk zal verrichten."

* * *

H. M. de Koningin heeft een belangrijk bedrag geschonken voor het schoolwerk der Broedergemeente in Suriname aan de maatschappij ter bevordering van het godsdienstig onderwijs onder de inlandsche bevolking in de kolonie Suriname, zoomede aan eenige Nederlandsche weldadigheidsvereenigingen in het buitenland.

Curaçao.

Het schijnt wel een bijzonder goed regenseizoen te zijn. De „Cur. Ct." schrijft hierover:

„Wij beleven nu weer een goed regenjaar; met uitzondering van enkele plaatsen in het 5e district, die minder gelukkig waren, heeft het over het algemeen flink geregend. In de stad zijn bijna alle regenbakken vol en buiten is het overal even frisch en groen. De boomen zien er verjongd uit in hun nieuw gebladerte, terwijl het wilde gras tot halve manshoogte opgeschoten is. De uitgeplante mais belooft een goeden oogst en ook met boonen en rankvruchten staat het er goed voor. Wij hebben zoo waar reeds een koopvrouw watermeloenen zien rondventen. Alles te zamen genomen schijnt er grond te bestaan voor de verwachting, dat het eerstvolgende seizoen gunstiger zal zijn dan Curaçao in langen tijd beleefd heeft."

* * *

Zulke goede regenjaren zijn op Curaçao uiterst zeldzaam, en men moet er op voorbereid wezen, dat dit jaar wellicht weder zeer droog kan zijn. We hopen daarom, dat de meer uitgebreide damaanleg goede resultaten moge opleveren en het water niet noodeloos in zee of in het Schottegat weggevloeid is.

* * *

„De Wekker" vertoont het navolgende realistische tafereel van den toestand in de Punda, het kwartier gelegen tusschen de haven, het Waaigat en het Fort. Er zijn een paar winkelstraten in, maar overigens is het een verzameling sloppen en stegen, zooals men in een oude Hollandsche stad aantreft. De Punda is een waar broeinest van gele koorts.

„De Wekker" dan schrijft:

„Het kan onmogelijk langer zoo blijven! De wanordelijkheden op de openbare straat nemen met den dag toe, daar de macht, die meer rechtstreeks geroepen is, om er paal en perk aan te stellen, de politie, door het gering getal harer agenten als anderszins, hare taak niet naar behooren vervullen kan. Maken de leegloopende jongens en de vrouwen van slechte zeden de circulatie in de achterstraten van Poenda door hun gestoei en onbeschaamd optreden het den voorbijgangers reeds overdag moeilijk, des nachts stelt men zich aan wezenlijk gevaar bloot, zoo men om de een of andere reden in een dier straten moet zijn. Men loopt gevaar een goede portie asch, vuil water, zoo niet erger, in zijn oog of op zijn hoofd te krijgen en mag dan dankbaar zijn, dat men niet met jeneverkruiken of met flesschen geworpen wordt. Het heeft den schijn, alsof de sletten en hare kornuiten zich verbeelden, dat die achterstraten hun uitsluitend eigendom en terrein zijn en dat alle andere menschen, die niet tot hun gilde behooren ,indringers zijn, die met geweld verdreven moeten worden. Naar men ons mededeelt blijft de gelijkvloersche verdieping der in genoemde straten gelegen huizen des nachts meestentijds open en kan men de bewoonsters men zal wel begrijpen van welk soort — en déshabillé, schier in het costuum van „Moeder Eva" in het „Paradijs" zien liggen. En die veile meisjes en vrouwen houden de lieden, die door die straten gaan, tegen met verzoek om een „dubbeltje" en maken het hen op andere wijze lastig.

Aangezien het getal vrouwen van die soort gestadig toeneemt, ook door versterking uit het buitenland, zijn er in Poenda geen genoegzame woningen voor haar en beginnen zij ook andere stadsgedeelten te overstroomen. Reeds zijn er, die naast huizen van fatsoenlijke burgers wonen en dezen door haar getier, schaamteloos optreden, schelden en uitbraken van onhebbelijke woorden, veel overlast aandoen. Aan die verachtelijke wezens behoorden door de autoriteiten woonplaatsen buiten de kom der gemeente te worden gewezen!"

* * *

De Correspondent van de „N. Crt." geeft een overzicht over het afgeloopen jaar. Na de door ons reeds meermalen vermelde tegenvallers van de havenverbetering opgesomd te hebben, zegt de schrijver, dat de economische toestand op Curaçao eigenlijk verre van gunstig is. Men is geneigd te vragen hoe dit nu eigenlijk zit; we hooren van de Amigoe steeds zulke bemoedigende berichten, „het eiland gaat vooruit", „de uitvoer neemt toe", enz., en nu geeft deze schrijver niet zulke optimistische beschouwingen. Hij zegt nl. — en wij gelooven dat hij het bij het rechte eind heeft:

„De handelsstatistiek wijst, oppervlakkig beschouwd, op een belangrijke toeneming van den invoer en dus op groei van de handelsbeweging. Elk jaar stijgt de waarde der ingevoerde goederen, hetgeen door den oningewijde allicht als een bewijs van vooruitgang, bijgevolg als een onvoorwaardelijk gunstig teeken beschouwd kan worden. Verblijdend is in ieder geval de toeneming van den invoer van goederen, waarvan de behandeling een bedrijfstak ten goede komt, welke op de volkswelvaart een tastbaar gunstigen invloed oefent, gelijk het geval is met steenkolen, waarvan de invoer in 1913 wederom aanmerkelijk hooger is geweest dan het vorige jaar. Waar echter die toeneming eerste levensbehoeften, zooals maïsmeel en boonen, en veevoeder betreft, is zij een gevolg van misgewas en beteekent zij verarming van de plaats, daar hetgeen onder normale omstandigheden de bodem zou hebben opgebracht, uit het buitenland moet komen, zoodat de waarde aan de volkswelvaart wordt onttrokken. Laatstgenoemde factor heeft zich vooral in 1912 geducht doen gelden, doch legt in 1913 geen gewicht in de schaal, aangezien de droogte het vorige seizoen niet zoo hevig was als in de onmiddellijk voorafgaande jaren. De invoer van eerste levensbehoeften en veevoeder heeft dit jaar niet een abnormalen omvang bereikt, zoodat deze factor niet medetelt onder de oorzaken van de toeneming van het totaalcijfer der opgebrachte invoerrechten. Daarentegen is ook in 1913 de prijsverhooging, welke vele artikelen in de landen van herkomst hebben ondergaan, van invloed op het totaalcijfer van den invoer geweest.

De uitzetting van dit cijfer moet derhalve niet zonder voorbehoud als een bewijs worden beschouwd, dat de algemeene economische toestand vooruit gaat. Dit ondervond Curaçao opnieuw in 1913, toen naast die uitzetting stilstand of achteruitgang in verschillende voorname takken van nijverheid viel waar te nemen. De uitvoer van strohoeden bereikte een minder hoog cijfer dan in 1912. Er werd gedurende dit tijdvak slechts één zeilscheepje van 20 ton en dan nog voor buitenlandsche, nl. Haïtiaansche, rekening gebouwd. Het vreemdelingenverkeer, een factor van de allermeeste beteekenis voor Curaçao, is afgenomen, vooral sedert dit eiland niet meer door de booten der Venezolaansche kustvaartlijn wordt aangedaan: de passagiers van deze booten brachten hier veel vertier en namen in zeker mate de plaats in van andere klanten, o.w. Haïtianen, die den Curaçaoschen handel bijna geheel den rug hadden toegekeerd, na zich een tijdlang goede afnemers te hebben betoond; onverwachts staakten de Haïtiaansche dames en heeren hun geregelde bezoeken aan dit eiland en vergaten daarbij tegelijk hun achterstallige rekeningen aan te zuiveren.

Aangaande den doorvoer dient men onderscheid te maken tusschen twee verschillende takken; eenerzijds goederen voor buitenlandsche rekening aangebracht, om hier overgeladen te worden, meestal van stoomschip tot stoomschip, soms van oceaanboot tot zeilschip of van zeilschip tot stoomschip, anderzijds betreft die doorvoer goederen, door hier thuisbehoorende zeilschepen van Maracaibo aangebracht om voor Curaçaosche rekening per stoomgelegenheid naar Europa of de Vereenigde Staten te worden verladen. Bij den eerstgenoemden tak komen vooral in aanmerking producten, welke hun weg van de omliggende plaatsen nar Europa of Amerika over Curaçao zoeken, en fabrikanten in tegenovergestelde richting hoofdzakelijk voor Maracaibo, in mindere mate voor Rio Hacha en den laatsten tijd ook voor Carupano bestemd. De doorvoer van koffie — per stoomschip van Maracaibo en in 1913 ook van Haïti aangebracht om met andere stoombooten naar Europa te worden verladen — is in 1913 veel belangrijker geweest dan in het vorig jaar; die van dividivi uit Venezuela de Columbië (Rio Hacha) is ongeveer stationair gebleven; terwijl de doorvoer van Europeesche en Amerikaansche fabrikaten naar verschillende omliggende plaatsen belangrijk toegenomen is. Daarentegen is de andere, voor Curaçao uit den aard der zaak de meest winstgevende tak van den doorvoer — omdat hierbij een veel grootere kring uit de bevolking belang heeft — in 1913 ver beneden het in vorige jaren bereikte peil gebleven.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Hazardspel.

Het kodok-oelo, een grof Chnieech hazardspel, eertijds alleen door Chineezen als bedrijf uitgeoefend, wordt nu in Solo door Blanda's ondernomen. De politie weet dit, zegt de Pewarta Soerabaja, maar doet er niets tegen, misschien omdat het Blanda's zijn. Zij, die er soms aan mochten twijfelen, kunnen er zich in de kampong Singosaren van overtuigen, waar op klaarlichten dag Europeanen de gelegenheid openstellen om aan dit dobbelspel deel te nemen.

Particuliere School.

Mevrouw Alex Bunk heeft te Solo, volgens hetzelfde blad, in de kampong Gondosewajan (onder het gebied van de Mangkoenegaran) een school geopend voor jongens en meisjes, om daar de Hollandsche taal te leeren. — Lezen, zoo vervolgt dit blad, is het begin voor alle onderwijs en kennis. Het is Raden P. Sosrokoesoemo, die hierover een beschouwing geeft. Daar nu vele dessa-scholen opgericht worden, zoo wil ik mijne meening omtrent het lezen te kennen geven, zegt hij. Ik hoop, dat zij, die er het nut nog niet van inzien, er hun voordeel mee kunnen doen. Het is noodig, dat de kinderen ter schole gaan en het lezen leeren, want dan kunnen zij later boeken lezen, en dit veraangenaamt het leven, brengt voordeel aan. De kinderen zullen er later hunne ouders dankbaar voor zijn. Van den kant der ouders geen grooter bewijs van liefde voor hunne kinderen, dan dat zij hunne kinderen naar de scholen zenden. De ouders, die niets voor hunne kinderen gevoelen, houden hen thuis om te spelen en geven hen in alles den zin. Dit is de ware liefde niet. Deze hunne opvatting van hun taak werkt als vergif. Als later de kinderen hun tijd in ledigheid doorbrengen, komen er allerlei slechte gedachten in hen op. Zij ontwikkelen zich in deze richting en op een bepaalden leeftijd gekomen, zijn de slechte ideeën niet meer uit te roeien. Te laat is het dan, hen weer recht te zetten. Een oude boom, die scheef gegroeid is, zet men ook niet meer recht. Goed, geschikt onderwijs is voor het kind de eerste voorwaarde voor zijn later levensgeluk.

Een pijl, eenmaal uit den boog geschoten, komt niet terug. Wacht er dus niet mee, tot het te laat is. De ouderen, die niets weten, hebben er spijt van, dat zij in hunne jonge jaren niets geleerd hebben. Als het eerste onderwijs op de scholen verkregen is, moet later door lezen de voor het leven zoo noodige kennis worden aangevuld. Maar, helaas, velen blijven dan hokken, praten liever over allerlei nonsens (sic.), luieren liever, maar lezen doen zij niet. 't Is merkwaardig, dat men in de treinen zoo weinig Inlanders in boeken of in kranten ziet lezen, zij praten liever of zitten stil en vallen in slaap. Zijn zij soms verlegen, omdat zij dat lezen nog niet gewoon zijn? Menschen, die gewoon zijn te lezen, schamen zich niet om waar ook, als de gelegenheid zich daartoe aanbiedt, hun boek of krant voor den dag te halen en er in te lezen. Voor den ontwikkelden mensch is de krant zijn dagelijksch brood. Hij is er aan verslaafd (ketagean) gelijk de opuimschuiver aan zijn opium. Het is goed, de kinderen van jongs af, aan lezen te gewennen.

Nieuwe Partijen en Vereenigingen.

Onder de kaoem Kasepoehan en Kanoman (niet te verwarren met de kaoem Koèlot en Moeda) is, volgens de „Pewarta Soerabaja, een beweging op touw gezet, om een vereeniging tot stand te brengen tot behartiging van hunne belangen, tot bevordering van hunne verstandelijke ontwikkeling en tot restauratie van de begraafplaats te Batoepoetih (Soerabaja). Op alle plaatsen, waar afstammelingen van de Kasepoehan en Kanoman wonen, moet de vereeniging haar invloed doen gelden, waardoor een band gelegd wordt onder de leden. Zij worden opgewekt, om met al hunne krachten mee te werken, dat deze vereeniging tot stand zal komen.

Te Malang is, volgens de Bintang Soerabaja een vereeniging opgericht onder de ambtenaren (Inlandsche) ressorteerende onder de Irrigatie en de B.O.W. Het bestuur is volgenderwijs samengesteld: President: Raden Mohamat, opzichter der B.O.W. te Hepandjen (Malang); Vice-President: Mas Ronomiardjo, mantri oeloe oeloe (waterleidingen) te Singosari (Malang); Secretaris-Penningmeester: Raden Sastrowardojo, opnemer bij de Irrigatie te Malang; Adjunct-Secretaris: Raden Tjokro Hoesoemo, teekenaar id. te Malang; Commissarissen: Raden Adisoewarno, opnemer-teekenaar B.O.W.; Mas Sastrowidjojo, schrijver bij de gemeentewerken; Mas Hardjodiwirjo, mantri opnemer en teekenaar; Raden Notohadikoesoemo, teekenaar en Mas Asmodisastro, schrijver, allen te Malang. De vereeniging stelt zich ten doel de stoffelijke en geestelijke belangen der leden te bevorderen, bibliotheken op te richten en een orgaan uit te geven, dat hunne belangen behartigt en bespreekt.

Samenwerking der Holl. en Maleische pers.

De heer J. Matheus Jr. beweert in de Bintang Soerabaja, dat de Hollandsch dagbladpers geen notitie neemt van de vraagstukken, opmerkingen en beschouwingen in de Maleische pers, omdat zij in 't Maleisch gesteld zijn. Hij stelt daarom voor zoowel aan Inlanders als aan Chineezen, de handen in elkaar te slaan en gezamenlijk voor hunne belangen één orgaan in 't leven te roepen, maar dit in 't Hollandsch te doen redigeeren. Dit is geheel verkeerd ingezien, zegt de Pantjaran Warta. Als de Bintang Soerabaja vermeent, dat aan de Maleische pers niet de noodige aandacht geschonken wordt, heeft ze het glad mis. De lezenswaardige artikelen worden wel degelijk, o.m. in de Javabode, het Bataviaasch Nieuwsblad en de Locomotief besproken. Waartoe dient het nog, een nieuw orgaan uit te geven. Er zijn er genoeg. Zoo noodig kunnen onze stukken, al of niet vertaald, in een Hollandsche krant worden geplaatst. Daarbij heeft men nog in Holland het Koloniaal Tijdschrift, dat in een rubriek de Inlandsche en Chineesche pers zeer minutieus behandelt. En dan nog het tijdschrift: Tropisch Nederland, *) orgaan van het Algemeen Nederlandsch Verbond in Indië, dat ook een overzicht geeft van de Inlandsche pers, bewerkt door den controleur bij het B. B., J. N. Smith, een ambtenaar, goed op de hoogte van de Inlandsche talen en toestanden en van het Javaansche volk. Bij hem zouden wij 't best terecht komen, als overwogen moet worden, welke stukken speciaal onder de aandacht van de Regeering of van het Hollandsche publiek dienen gebracht te worden. Wij twijfelen er niet aan, of de heer Smith zal naar behooren zich van zijn taak kwijten.

Propaganda-Boekjes.

In 't laatst van de maand October werden volgens de Bintang Soerabaja en de Kaoem Moeda tal van drukwerken uit Mekka verzonden en in de Preanger verspreid. Zij waren voor rekening van de S. I. door zekeren Raden Hadji Moechtar, een schriftgeleerde te Mekka, geschreven. Zij werden grifweg verkocht à *f* 0.30 het stuk. Vele leden der S. I. kochten deze boekjes, ook Santris en Kjai's, ovschoon aanhangers als vijanden van de S. I. Raden Hadji Moechtar toch is een bekende persoonlijkheid en als schriftgeleerde zeer gezien. De boekjes zijn in 't Arabisch geschreven en houden ook Koran- en andere spreuken in. Niet lang daarna gingen alle Inlandsche ambtenaren B.B. en hunne volgelingen en handlangers er op uit om die werken in beslag te nemen. Zij, die de boekjes verkocht hadden, werden naar de hoofdplaats geroepen en afgevraagd, hoeveel exemplaren ze reeds verkocht hadden, de namen der koopers, enz. De wedanas en tjamats (assistent wedanas) hielden terstond vergaderingen op hunne standplaatsen met de dessahoofden in hun ressort en dezen kregen last de namen van de S. I.mers in hunne dessa's op te geven, waar zij lid geworden waren, de data van toetreding tot dezen Bond, wie de voorzitters der plaatselijke vereenigingen waren en hoe

* Het Koloniaal Weekblad is het eerste persorgaan geweest, heeft dus 't voorbeeld gegeven met geregeld te wijzen op wat in de Maleische bladen geschreven wordt.

Red.-Com.

hun handel en wandel waren. Toen liet de regent van Tasikmelaja een k j a i bij zich komen en deze moest in tegenwoordigheid van den p a n g o e l o e van den Landraad, den t j a m a t van de kotta en eenige oppassers den inhoud van de boekjes in het Soendaasch overbrengen. De K j a i constateerde, dat de inhoud gevaarlijk was voor de openbare orde en veiligheid, en terstond gaf de regent last de boeken in beslag te nemen. En nu staat in de P r e a n g e r B o d e te lezen, dat de Hoofd-Inspecteur van de Post en Telegraphie aan de chefs van de postkantoren gelast heeft, om drukwerken, die zij ter verzending of bezorging ontvangen in 't Arabisch geschreven, op wit en geel papier, acht bladzijden van inhoud en 20×30 cM. van omvang, van de hand van meergenoemden R a d e n H a d j i M o e c h t a r en met een plaat, een m i s s i g i t voorstellende, aan te houden en op te zenden aan den Officier van Justitie.

S. I.

De D j a w a T e n g a h beweert, dat aangaande de appreciatie van de S. I. de Regeering op den goeden weg is. Dat de Europeanen zich beangst maken en de Chineezen op haar schelden, is, omdat zij ons niet begrijpen, onze bewustwording niet gedoogen, ja hare verdere ontwikkeling willen tegenwerken. Wat de I. P. betreft, is het zaak, zegt genoemd blad, dat de Regeering de Indo-Europeanen op haar hand krijgt en dus de I. P. in haar program steunt, maar daarentegen alle revolutionaire neigingen met kracht den kop indrukt. De Indo's moeten beschouwd worden als in Holland geboortig en in alle opzichten met pursang Hollanders gelijk gesteld en niet met Inlanders vergeleken worden. Wel is waar bestaat er officieel geen verschil, maar in de praktijk van het dagelijksche leven, wordt toch een Indo er minder op aangekeken dan een Europeaan. Het plan om de dokterschool te Soerabaja ook toe te laten voor Indo's, is voor hen niet aangenaam in de ooren geweest. Dit zou een samengaan met Inlanders beteekenen. En de bedoeling moet toch zijn, dat Indo's en Europeanen in alle opzichten één zijn.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Tentoonstelling.

De „Vereeniging tot Bevordering van Kunst en Schoonheidsgevoel" was volgens de P e w a r t a S o e r a b a j a van plan te Soerabaja een tentoonstelling te houden van verschillende artikelen, in Japan vervaardigd en afkomstig van de firma J a m e s E a d e r te Jokohama. Mevrouw H e n r i e t t e H o l s t H e n d r i k x, echtgenoote van den chef dezer firma, zou dan een voordracht houden over de Japansche intelligentie op dit gebied.

Ontevredenheid over de Pestbestrijding.

De P e w a r t a S o e r a b a j a ontving uit Malang bericht, dat 80 inlanders uit de dessa Soemberalor wegens pestgevallen in hunne woningen, naar de barakken moesten verhuizen. Maar zij weigerden en hielden voet bij stuk, omdat de barakken in zoo'n vervallen staat verkeerden, dat zij naar hunne meening niet te bewonen waren. De regent van Malang deed plaatselijk een onderzoek en moest hen gelijk geven. De assistent-wedana van Soember alor werd gelast onverwijld de noodige herstellingen aan de barakken aan te brengen. De assistent-wedono van Bedali, nabij Lawang, is aan pest overleden; kort daarop stierven ook daaraan zijn vrouw en twee kinderen. In vijf dagen tijds was de geheele familie uitgestorven. Ook een Europeesch kind van 12 jaar is aan de pest te Lawang overleden. Op een willekeurige en eigenaardige wijze gaat het met de pestbestrijding toe, zegt de B i n t a n g S o e r a b a j a. De Inlander gaat er niet licht toe over om pestgevallen te rapporteeren. Wat toch is het geval? Als iemand door deze ziekte wordt aangetast, moeten hij en zijn gezin en alle inwonenden van het huis naar de barakken en het huis wordt onbewaakt achtergelaten. De heeren dieven ontfermen zich over de achtergelaten kleedingstukken, meubels en andere huishoudelijke artikelen en het huis wordt leeggestolen. Geen haan kraait er naar. Soms wordt nog het huis in brand gestoken op den koop toe. Deze wijze van doen is niet bevorderlijk om de verspreiding van de pest tegen te gaan. En wat moet nie de eigenaar van het huis en van de beroofde goederen in zijn hart gevoelen? En wat zou het Gouvernement er wel van zeggen, als men de zaak eens in handen van een advocaat stelde?

Tekort in de Moskeekas.

De P e w a r t a S o e r a b a j a beweert vernomen te hebben, dat bij een onderzoek naar de administratie en den stand van de Moskeekas te Soekaboemi, gehouden door den assistent-resident van Soekaboemi en den regent van Tjiandjoer, een tekort van ƒ 45.000 werd bevonden.

S. I.

Uit Medan vernam hetzelfde blad, dat de S a r i k a t I s l a m m e r s daar onder elkander ruzie hebben. Velen willen geen lid worden, maar worden daartoe gedwongen of mishandeld. De zaak is bij de politie in onderzoek. De president van de S. I., door den magistraat gehoord, verklaarde niets van mishandelingen of andere onbehoorlijke dingen vernomen te hebben.

Het huis van den chef van de stoomtram te Lasem (Rembang) werd midden in den nacht met steenen gebombardeerd door tal van inlanders, allen leden van de S. I. De zaak is in onderzoek bij den regent van Rembang. O, die goede, onschuldige S. I., roept het blad uit! Is haar naam dan nog niet slecht genoeg? Moet die nog slechter worden? Waarom heeft de stationschef maar niet korte wetten gemaakt en een regen van kogels op die lieden laten neervallen?

Pest op Java en Madoera.

Overzicht der 14-daagsche opgaven, welke officieel zijn verstrekt van de nieuwe pestgevallen en 't aantal overledenen over de laatste zes maanden.

1913.	Malang.		Madioen.		Soerabaja.		Kediri.		Toeloeng-agoeng.		Paree.		Magetan.		Berbek.		Bangil.		Andere plaatsen.		TOTAAL.	
	geval-len	over-leden	geval-len	over-leden	geval-len	over-leden	geval-len	over-leden	geval-len	over-leden	geval-len	over-leden	geval-len	over-leden	geval-len	over-leden	geval-len	over-leden	geval-len	over-leden	geval-len	over-leden
2—15 Juli	258	*249*	9	*10*	5	*5*	84	*75*	21	*21*	10	*7*	21	*21*	—	—	—	—	—	—	408	*388*
16—29 Juli. . . .	244	*235*	27	*25*	10	*10*	97	*87*	12	*12*	13	*12*	61	*59*	—	—	—	—	3	*3*	467	*443*
30 Juli—12 Aug. .	235	*222*	10	*8*	11	*11*	114	*109*	27	*27*	26	*25*	45	*42*	16	*13*	9	*7*	13	*13*	506	*477*
13—26 Aug. . . .	401	*386*	20	*20*	19	*19*	169	*151*	36	*36*	47	*43*	41	*36*	31	*29*	4	*4*	—	—	768	*724*
27 Aug.—9 Sept. .	375	*364*	24	*23*	15	*15*	148	*130*	20	*20*	33	*30*	57	*49*	15	*16*	1	*1*	5	*4*	664	*652*
10—23 Sept. . . .	345	*329*	50	*46*	16	*16*	193	*186*	22	*22*	49	*41*	68	*62*	6	*6*	—	—	1	*1*	750	*709*
24 Sept.—7 Oct. . .	352	*337*	27	*27*	30	*28*	121	*113*	20	*20*	57	*47*	32	*29*	11	*10*	6	*1*	1	*1*	657	*613*
8—21 Oct.	341	*322*	36	*34*	25	*25*	66	*63*	29	*29*	33	*28*	23	*22*	14	*8*	11	*6*	2	*2*	580	*539*
22 Oct.—4 Nov. . .	378	*353*	53	*35*	37	*38*	74	*67*	8	*8*	47	*42*	16	*13*	7	*7*	18	*15*	2	*1*	640	*589*
5—18 Nov.	347	*323*	28	*26*	31	*31*	80	*62*	10	*10*	69	*61*	7	*7*	10	*10*	9	*7*	8	*8*	599	*545*
19 Nov.—2 Dec. . .	401	*376*	35	*34*	18	*19*	62	*56*	7	*7*	77	*43*	3	*3*	12	*15*	12	*13*	3	*3*	630	*569*
3—16 Dec.	312	*297*	23	*23*	16	*15*	43	*31*	6	*6*	60	*50*	5	*5*	7	*7*	4	*4*	3	*3*	479	*441*
17—30 Dec. . . .	321	*305*	26	*22*	13	*13*	17	*16*	5	*5*	73	*63*	7	*6*	7	*5*	2	*1*	1	*1*	472	*437*
Totaal in ongeveer 6 maanden . . .																					7380	*7126*

Van Vreemde Koloniën.

NIEUW JAAR.

De Indiërs in Natal

hebben den grooten demonstratietocht op 1 Januari, waarover wij in ons vorig nummer spraken, niet gehouden. Hun leider Ghandi schijnt nader tot het inzicht te zijn gekomen, om tijdens het onderzoek der ingestelde staatscommissie, geen demonstratiën uit te lokken en dus af te wachten of aan hun grieven in voldoende mate zal worden tegemoet gekomen, al zijn zij in de commissie ook niet vertegenwoordigd.

* * *

Het zevende congres van den Bond van Mohamedanen

is op oudejaarsavond te Agra geopend. Uit geheel Britsch Indië waren de vertegenwoordigers in groot aantal opgekomen. Lieten de verschillende redenaars niet na hun oprechte gezindheid jegens de Britsche regeering uit te spreken, scherp vond de politiek van het tegenwoordige kabinet tijdens den Balkanoorlog afkeuring, voor zoover daarin werd gezien een prijs geven van de bescherming van den Islam, waardoor Groot Brittanië vroeger het vertrouwen zijner Mohamedaansche onderdanen had weten te winnen, en bitter was de toon, waarin de behandeling der Indiërs in Zuid-Afrika veroordeeld werd.

De vrijmoedigheid, waarmede over het regeerings- en bestuursbeleid gesproken werd, geeft aan, hoe het zelfbewustzijn in sterke mate groeiende is.

* * *

Het Duitsche fonds voor o n d e r z o e k i n g e n o p h e t g e b i e d v a n l a n d- e n v o l k e n k u n d e, dat zich bijzonder verdienstelijk maakt door wetenschappelijke nasporingen in de koloniën, heeft van Keizer Wilhelm een

persoonlijke gift van 25000 M ontvangen. De ethnoloog L. Frobenius denkt hierdoor in staat te zijn weer een onderzoekingstocht naar de binnenlanden van Afrika te organiseeren.

* * *

De ontvangst aan 't Belgische Hof tot inzet van 1914, heeft een sedert jaren verbroken traditie hervat. Van de bij die gelegenheid door Koning Albert uitgesproken redevoeringen wordt bijzonder beteekenis gehecht aan dat gedeelte van zijn antwoord aan den onder-voorzitter van de Kamer van afgevaardigden, waarin hij over Kongo gesproken heeft.

Er heeft een gespannen verhouding bestaan tusschen den Minister van Koloniën en de R. K. missionarissen, die bijgelegd is, maar door geheel België heeft het financieel beleid der kolonie teleurstelling gebracht, zooals wij in 't Koloniaal Weekblad hebben weergegeven. Hierop is de koning nu ingegaan, zijn lange verklaring komt in hoofdzaak op het volgende neer (N. R. Ct. 2 Jan.):

Laat ik er u eerst aan herinneren, dat het Parlement zelf eertijds wenschte Kongo over te nemen; het handelde aldus volkomen zelfstandig, zeker van zijn recht en bewust van zijne verantwoordelijkheid. De naasting geschiedde en de publieke opinie was gelukkig ze toe te mogen juichen. Laat ons de overtuiging koesteren, dat de latere generaties, die zoo licht vergeten, het jaar 1908 met gulden letters in de gedenkboeken van het land aanteekenen zullen. Een nieuw blijk van souvereiniteit gaf België, toen het zijne kolonie eene keure schonk. De keure was, hetgeen ze zijn kon; de wetten dragen immers altijd den stempel der omstandigheden, waaronder zij ontstonden. Onze politiek in Afrika liet zij berusten op drie groote beginselen: financieele scheiding tusschen het moederland en de kolonie, tusschen beheer en absoluut onafhankelijke rechterlijke macht, deze laatste ingericht zijnde als in België, en centralisatie van het beheer in de handen van den verantwoordelijken minister. Vijf jaar lang hebben ministerie van koloniën en plaatselijke overheden deze keure loyaal toegepast. Heden heb ik echter tot plicht, na opgedane ervaring, in overeenkomst met mijne regeering, te zeggen, dat in het hooger belang der kolonie de keure wijziging eischt. Mijn minister zal te gepaster ure aan uwe bevoegdheid een wetsontwerp daartoe onderwerpen. Ik heb herhaald verklaard, dat eene regeering ter plaatse zelf, zooals bij de andere kolonisatievolkeren geschiedt, dient ingesteld, die van de wetgeving van het moederland een waarlijk collectief en formeel bepaald gezag ontvangt. De lastige voogdij van thans kan op het locale bestuur niet blijven drukken. Overal moet op Afrikaanschen bodem het autonome en verantwoordelijke gezag zich kunnen doen gelden onder leiding en toezicht van de souvereiniteit van het moederland. Door Kongo te naasten hebben wij verantwoordelijkheden aangegaan, waar wij niet aan ontsnappen kunnen. Het land zal erover oordeelen of het, in alle eerlijkheid, in zake financiën geene vergoedingen schuldig is, en of het niet wijs handelen ware in het belang zelf van zijne souvereiniteit dan toch zijn crediet te verleenen aan een grootsch werk, dat in de opoffering zijn grondslag vond. Onze plicht is, ons ideaal op de hoogte te brengen van de taak die in Kongo nog uit te voeren is.

* * *

Bracht Sylvester 't nieuws dat Engeland en Duitschland de Portugeesche bezitting West-Afrika „Angola" zouden hebben gekocht, en werd daarbij de som van 10 millioen dollars aangegeven — niet te veel voor 1½ millioen vierkante K.M. — nieuwjaarsdag kwam dit bericht rectificeeren, maar toch niet geheel te niet doen. Tot een verdeeling als eigendom mag 't nog niet komen, van verkoop door Portugal schijnt nog geen sprake, maar wel zijn Groot Brittannië en Germanië tot overleg gekomen over een afbakening van hun economische invloedskringen en hierbij zou Angola tot de Duitsche sfeer, Mozambique tot de Britsche gerekend zijn. O zoo! Mozambigne ook al? Het zou in hoofdzaak een rolverdeeling betreffen voor den spoorwegaanleg. Van Portugeesche zijde zal nu wel nog een nadere ontkenning volgen. Intusschen blijft de pot op het vuur staan en pruttelt de zaak geleidelijk gaar!

* * *

Noord- en Zuid-Nigeria zijn van 1 dezer tot één kolonie vereenigd. Sir Fr. Lugard is gouverneur-generaal, met voor elk der voormalige eenheden een gouverneur onder zich (Britsch W.-Afrika).

* * *

Wie, onvoldaan over hetgeen het afgeloopen jaar hem in het vaderland gebracht heeft, het voornemen gevormd mocht hebben in 't nieuwe jaar nieuw geluk in de nieuwe wereld te gaan zoeken, heeft van den correspondent van het „Algem. Handelsblad" te Washington den raad gekregen: Doe het niet. Wacht minstens een half jaar, wacht indien mogelijk een geheel jaar. Noord-Amerika, Canada inclusis, gaat slechte tijden tegemoet. Overal is stilstand in het bedrijf. Het getal werkloozen zal dezen winter weer vele millioenen zijn. Fabrieken danken volk af. Het bouwbedrijf begint stil te staan. Er wordt geen grond gekocht of verkocht.

Wij meenen goed te doen 't onze bij te dragen door deze waarschuwing — zij 't in het kort — over te nemen, met een zegt het voort.

* * *

Lloyd George heeft in een interview over een verandering van Engeland's vlootpolitiek gesproken op een wijze, die vrij algemeen verwondering heeft gewekt. Het zou nu de geschikte tijd zijn om de vlootuitgaven te verminderen. Vooreerst is de verhouding met Duitschland koek en ei, beide landen hebben 't dwaze ingezien van elkander te ruineeren door vlootopdrijverij. Vervolgens komen de vasteland-mogendheden meer en meer tot de overtuiging, dat zij beter doen zich op versterking van hun landmacht toe te leggen. Eindelijk is er, althans in West-Europa, een reactie tegen de hooge militaire uitgaven en den druk van 't militairisme. Het geld moet voor meer productieve doeleinden bestemd worden.

De minister acht het op kracht houden van de Britsche vloot voldoende, verdere onnoodige uitbreiding zou geldverspilling worden.

Men zou denken, dat dit vooruitzicht, ook in verband met een Amerikaansch plan om eene internationale vlootbouwvacantie van een jaar uit te lokken, algemeen toejuiching moest vinden. Mis hoor. Van vele zijden, in en buiten Engeland, wordt het met hoon bejegend.

* * *

Ook Spanje heeft zijn koloniaal nieuwjaarsnieuws. Raisoeli zou door de verzetspartij in Sp. Marokko tot sultan uitgeroepen zijn, de heilige oorlog zou hierdoor met vernieuwe kracht hervat worden.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

De Bataks en de zending.

Pr. C. W. I. Wenneker schrijft in No. 48 van de Java-Post, het Katholieke weekblad van Ned.-Indië, over bovengenoemd onderwerp o.m. het volgende:

Wie uwer heeft niet hooren gewagen van de Bataks? Een der voornaamste volksstammen van het uitgestrekte en door de natuur zoo rijk bedeeld Sumatra. Een volksstam met eigen taal en letterschrift, eigen gebruiken en zeden, eigen type, zoodat het onder de volken van Sumatra een gansch bijzondere plaats inneemt.

Eenige pogingen van Kaholieke missionarissen om tot dat volk door te dringen zijn vroeger, d.w.z. voor 60 à 70 jaren, jammerlijk mislukt. Later, thans ruim vijftig jaar geleden, heeft het Rheinische Missionsgesellschaft onder dat volk een Protestantsche zending geopend en in de laatste jaren hebben het Nederlandsche Zendelinggenootschap en nog andere Protestantsche genootschappen in de Bataklanden post gevat.

Gedurende diezelfde halve eeuw trachtten volgelingen van den profeet de Bataks te islamiseeren.

Het gevolg van een en ander is geweest dat de Bataklanden, wat godsdienst aangaat, in twee deelen kunnen worden onderscheiden: in Noord en Zuid: het noordelijk gedeelte is Protestant geworden; daar telt men tegenwoordig meer dan honderd duizend Protestantsche Christenen, en het zuidelijke gedeelte heeft voor een groot gedeelte den Islam omhelsd; de Mahomedanen overtreffen in getal de Protestanten, ofschoon onder de eerste nog vele heidenen gevonden worden.

In de drie laatste jaren doet zich evenwel een nieuw verschijnsel voor in het Protestantsche gedeelte der Bataklanden.

Sommige Bataks zijn niet tevreden met de Protestantsche leer: die leer voldoet niet aan hun Christelijk gemoed, en daar zij het bestaan van eene Katholieke Kerk vernomen hebben, wenden zij den blik naar die Kerk en zouden gaarne Roomsch worden.

Ook zijn in de laatste jaren veel Bataks van 15 tot 20 jaar naar Batavia en elders geëmigreerd om op Java zich voor verschillende ambachten en zoo mogelijk ook voor lagere staats-ambten te bekwamen. Sommigen dier jongelingen hebben kennis gemaakt met den priester en door den priester met de Katholieke leer: zij wonen Zondags de H. Mis bij en komen door de week getrouw op om de Katholieke leer te hooren uitleggen.

Ook worden niet zelden aan de pastorie te Batavia brieven ontvangen uit de Bataklanden, waarin gevraagd wordt om een Maleischen Catechismus of andere Maleische Roomsche boeken, zoo die aanwezig zijn.

Nog onlangs schreef een Batak van Si-Bolga, hoofdplaats van de residentie Tapian na Oeli, het volgende:

„Indien het kan, vraag ik dringend aan den Eerwaar„den Heer Pastoor dat er toch een Katholieke kerk mag „gebouwd worden in de Bataklanden, zooals te Padang „en op andere plaatsen. Wanneer er Katholieke kerken „worden opgericht te Si-Bolga, te Taroetoeng, Toba en „Padang Sidempoean, dan zullen veel menschen tot den „Katholieken godsdienst toetreden, vooral te Taroetoeng, „waar velen de waarheid van de Katholieke Kerk begin„nen in te zien." Zoo schrijft die tot nu toe Protestantsche Batak, doch Katholiek in zijn hart.

Wij van onzen kant kunnen daarbij niet stil zitten, maar hier te Batavia wordt aan een twaalftal Bataksche jongelingen de catechismus uitgelegd, of wel in het Maleisch of wel in het Hollandsch, voor hen die deze laatste taal aanleeren. Sommigen, die wel zouden willen komen, zijn tot nu toe door omstandigheden verhinderd; de overgang evenwel van eenige Bataks tot den Katholieken godsdienst kan niet worden tegengehouden.

Jammer dat Katholieke priesters zich niet vrij in de Bataklanden kunnen bewegen, om diegenen te helpen en te onderrichten, die Roomsch willen worden. Dat mag toch niet verhinderd worden: ook voor hen geldt de vrijheid van godsdienst, die ons door de Nederlandsche grondwet wordt gewaarborgd.

De Ned.-Indische Spoorweg-Maatschappij.

Dr. E. B. Kielstra wijdt in het Januari-Nr. van „Onze Eeuw" eene beschouwing aan de Ned.-Indische Spoorweg-Maatschappij, welke den 27en Augustus 1913 het feit herdacht, dat zij een halve eeuw te voren was opgericht. In grove trekken schildert schr. de lotgevallen eener maatschappij, die in de eerste tien jaren van haar bestaan met moeilijkheden van allerlei aard te kampen had, zoodat zelfs in 1869 en 1870 een faillissement dreigde.

Merkwaardig is ook hetgeen Dr. K. vertelt van de pogingen van velen om het aanleggen van spoorwegen op Java tegen te houden; de heftigste bestrijder was zeker wel de oud-resident J. D. van Herwerden, die in 1863 een brochure schreef: „De spoorwegkwestie op Java", waarin hij thans zeer zonderling klinkende argumenten bezigt, als: Het is niet noodig, voor de honderdste maal te bewijzen, dat die hoogere productie, welke men aan het publiek voorspiegelt, niets meer is dan een hersenschim, en dat juist de spoorwegen de krachtige hefboomen zullen zijn om het Nederlandsch gezag in Indië aan het wankelen te brengen"; en: „Spoorwegen zullen Java voor den naijverigen vreemdeling openzetten en het moederland met staatsschulden verarmd en van zijn kostbaarst juweel beroofd, in het vorige niet doen terugzinken, met het aanleggen van spoorwegen wordt over het lot van Java en de toekomst van Nederland beslist. Wacht u voor den eersten stap."

Of deze voorspellingen van den heer van Herwerden bewaarheid zijn geworden? Dr. Kielstra's artikel geeft er het antwoord op.

De buitenlandsche pers over Douwes Dekker.

In „The Indian Sociologist" schrijft Shyamaji Krithnavarma onder het hoofd „A courageous journalist banished from the Dutch East Indies for advocacy of political freedom" met leedwezen vernomen te hebben, dat zijn vriend, de heer E. F. E. Douwes Dekker met eenige inlandsche leden van zijn Nationale Partij uit Java werd verbannen. In verband daarmede geeft het October-Nr. van het New-Yorksche tijdschrift „Mother Earth" onder het hoofd „International notes" enkele kernachtige opmerkingen over de „wandaden" van Hollanders en Engelschen in Azië.

„Mother Earth" zegt, dat D. D. is verbannen om het in de bres springen voor de bewoners van Indië in zijn blad „De Expres" te Bandoeng. Zijn hevig protest en zijn uiteenzettingen van de onbarmhartige uitbuiting dier bewoners werden zoo gevaarlijk voor de Hollandsche regeerders, dat deze zich genoodzaakt zagen hun toevlucht te nemen tot deze ouderwetsche straf. Dekker is de zoon van een Hollandschen planter en een Javaansche moeder, maar noemt zich vol trots Javaan.

We lazen het bovenstaande in No. 11 van de Indiër, welk blad een uitvoeriger overzicht geeft van het artikel in „Mother Earth" en waarvan de redactie het toejuicht, dat in kringen ver buiten Holland en zelfs ver buiten Europa, de aandacht wordt gevestigd op belangrijke gebeurtenissen in Indië.

Ook andere buitenlandsche bladen — zegt de Indiër — hebben hun aandacht gewijd aan de opleving van jong Indië in het algemeen en aan de gebeurtenissen der laatste tijden, die D. D., Tj. M. en Suardy Sur. zagen verbannen in het bizonder. Teekenend is het feit, dat Surjaningrat's brochure „Als ik eens Nederlander was" in Amerika in 't Engelsch is verschenen.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 52: Bezoeki, door Dr. J. Dekker. — Vluchtige oliën, door Prof. P. van der Wielen. — Dr. H. C. Prinsen Geerligs, door B. A. van Ketel. — Adresboek voor de Nederlandsche nijverheid en export. — Kultuurberichten: (Sumatra-thee. — Rijstzaken, enz.) — Kleine mededeelingen (Gouvernements-ontvangsten aan in- en uitvoerrechten en accijnzen in Ned.-Indië, enz.) — Verkeerswezen (De „Tasman" gestrand. — De Atjeh-stoomtram. — Concessies der Ned.-Indische Spoorweg Maatschappij. — Opening van het Panama-kanaal voor de scheepvaart.) — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Weekblad voor Indië.

Met betrekking op Indië bevat No. 33 van het Weekblad voor Indië de volgende bijdragen: Het nieuwe gebouw van de „Oost-Java-bioscope" te Soerabaja (met afb.) — De moordaanslag te Buitenzorg (met ill.) — De leenvorstin van Tanette (met ill.) — Indische penkrassen door Ofoei. — Wetenswaardigheden uit het plantenrijk. Bijdrage tot de kennis van het tropische klimaat met betrekking tot de vegetatie, door M. Buysman.

De Indiër.

No. 11 van het nieuwe weekblad „De Indiër" bevat o.m.: Sarekat Islam, door D. D. — Het Chineezen-vraagstuk onder nationaal Indische belichting, door E. F. E. Douwes Dekker. — Schetsen en studies uit de geschiedenis van Voor-Indië, door J. de Gruyter. — Uit de pers (Gratie. — Indië contra Holland. — Worden de Indo's achtergesteld of niet? — De heer Colijn en de Indische Partij. — De Indische Regeering moet zich schamen. enz.)

Internationale Archiv für Ethnographie.

No. 1 van deel 22 van het „Archiv" brengt het eerste gedeelte eener verhandeling van den kapitein O. I. L., P. te Wechel, getiteld: Erinnerungen aus den Ost- und West-Dusun-Ländern (Borneo), in besonderen Ainblick auf die animistische Lebensauffassung der Dajak.

Fraaie illustraties zijn aan het artikel, waarop we later hopen terug te komen, toegevoegd.

Handboek cultuur-, enz. ondernemingen.

Bij J. H. de Bussy te Amsterdam verscheen de zes en twintigste jaargang van het Handboek voor cultuur- en handelsondernemingen in Nederlandsch-Indië.

Dit practische handboek, dat als altijd met de uiterste zorg is samengesteld, geeft meer dan uit den titel is op te maken. Zoo bijv. heeft het o.m. een hoofdstuk „Vereenigingen en instellingen in Nederland, met Ned. Oost-Indië in betrekking staande."

Leeszaal Heulstraat 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9—6 uur 's namiddags:

De Planter, Onze West, de Surinamer Courant, Sumatrapost, Sumatrabode, De Padanger, De Sumatra Courant, Javabode, Bat. Nieuwsblad, Soer. Handelsblad, Nieuwe Soer. Courant, Deli Courant, Atjeh's Nieuws- en Advertentieblad, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, De Banier, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, enz., benevens 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften, en tal van Brochures, Jaarverslagen, enz.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door Recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Nederl. Zendeling-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor den handeldrijvenden en industrieelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, La Gazette de Hollande, Ned. Staatscourant, enz.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Bat. Nieuwsblad; De Locomotief; Het Soer. Handelsblad; De Sumatra-Post; De Sumatra-Bode; Tjahaja Sumatra; De Ind. Mercuur; Weekblad voor Indië; De Bandelier; De Banier; De Ind. Gids; De Vrouw in de XXe eeuw; Neerlandia; Bandera Wolanda; Koloniaal Tijdschrift; Handelsberichten v. h. Min. van Landbouw; Korte Berichten voor Landbouw, Nijverheid en Handel; Tijdschrift der Mij. voor Nijverheid: Publicaties v. h. Ned. Ind. Landbouw-Syndicaat; Archief v. d. Suikerindustrie in Ned.-Indië; Brochures, enz.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

Het Dagelijksch Bestuur heeft met de waarneming van het Secretariaat van het Hoofdbestuur belast den heer E. F. GROOS.

Van de Afdeeling Apeldoorn.

VOORDRACHT op Dinsdag 20 Januari 1914, aanvangende te 8 ure in de Bovenzaal van de Openbare Leeszaal door Mevr. H. G. DE BOOY—BOISSEVAIN over: *Het Leven en Werken van wijlen Raden Adjeng Kartini.* De voordracht zal door lichtbeelden worden toegelicht.

De Secretaris,
F. GERDES OOSTERBEEK.

Naamlijst van nieuw toegetreden leden.

	Contributie
F. C. R. Smith, Amersfoort	f 2.50
J. J. K. Barra, Onderw. W.-I., Amsterdam	„ 2.—
O. Kamerlingh Onnes, Direct. v. h. Bureau v. Handels Inlicht., Amsterdam	„ 2.50
A. van der Zijl, Offic. v. gezondh. N.-I., Amsterdam	„ 2.—
Dr. B. Trouw, Amsterdam	„ 2.—
A. L. Flohr, Amsterdam	„ 2.50
A. M. J. P. van Berkel, Alg. Pakhuism. N.-I., Apeldoorn	„ 2.—
F. Pruys van der Hoeven, Archiv. Alg. Secrt. N.-I., Arnhem	„ 2.—
J. W. F. Nienhuis, Arnhem	„ 2.50
J. Tjaarda, Ingenieur N.-I., Arnhem	„ 2.50
Jhr. A. van Panhuys, Arnhem	„ 2.50
S. H. Stute, O.-I. Ambt., Arnhem	„ 3.—
S. van de Vrede, Hoofd Openbare School W.-I., Goes	„ 2.—

H. van Nouhuys, 's-Gravenhage	,, 2.50
C. H. C. Plemper van Galen, Apotheker, 's-Gravenhage	,, 2.—
W. J. J. Veltsman, Ass. Resident, 's-Gravenhage	,, 2.—
G. A. M. Hondius van Herwerden, Contr. B.B., 's-Gravenhage	,, 2.—
J. Ph. J. Bouman, Contr. B.B., 's-Gravenhage	,, 2.50
A. A. A. Gaaymans, Gep. Luit.-Kol. O.-I. L., 's-Gravenhage	,, 2.50
Th. J. J. Roque, 's-Gravenhage	,, 2.50
S. A. Spaarwater, Gep. Ing. N.-I., 's-Gravenhage	,, 2.50
G Scholten, Contr. B.B., 's-Gravenhage	,, 2.50
J. W. de Brussel Assé, Ing. B.O.W. N.-I., 's-Gravenhage	,, 2.—
E. van der Horst, Manufacturen, 's-Gravenhage	,, 2.—
S. van der Tas, Amb. N.-I. Sp. Mij., 's-Gravenhage	,, 2.50
E. F. Grooss, Gep. Maj. N.-I. L., 's-Gravenhage	,, 2.50
Mevr. Renserink, 's-Gravenhage	,, 2.—
Mej. de Vries, 's-Gravenhage	,, 2.—
Mevr. de Wed. Ruempol, 's-Gravenhage	,, 2.50
G. A. Koops, 's-Gravenhage	,, 2.50
A. C. Koopmans, Adj. Direct. Moluksche Handels V., 's-Gravenhage	,, 2.50
Mr. B Benjamins, 's-Gravenhage	,, 5.—
B. Feensma, Gep. Mej. N.-I L., Haarlem	,, 2.—
W. R. Grijzen, Adm. Pandhuisdienst N.-I., Hilversum	,, 2.50
G. Blonk, Cand. arts, (Oegstgeest) Leiden	,, 2.—
K. Kooiman, Naarden	,, 2.50
W. G. J. Muuse, Onder-Luit. Inf. N.-I. L., Utrecht	,, 2.—
G. Hazenberg, Utrecht	,, 2.—
P. Cheviex, Utrecht	,, 2.50
Mr. P. L. A. Collard, Utrecht	,, 2.—
C. A. de Leau, Kap. Inf. N.-I. L., Utrecht	,, 2.—
P. van de Kamer, Wageningen	,, 2.50
Mevr. M. C. Bakhuys v. d. Mandele, Cheribon	,, 2.50
J. Rottier, Leeraar H. B. S., Samarang	,, 2.50
Mr. P. Carst, Lid Hof v. Justitie, Paramaribo	,, 2.50
R. A. van Isselt, Griffier v. h. Hof v. Justitie, Paramaribo	,, 2.50

's-Gravenhage, December 1913.

De Administrateur van het Koloniaal Weekblad:
W. VAN DER ZIJL.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, of zij die VERHUIZEN worden verzocht hiervan bericht te zenden en het nummer van de adressirook op te geven aan den Administrateur, Verhulststraat 51, Den Haag.

Personalia.

J. F. der Kinderen. †

Te Weltevreden overleel de heer J. F. der Kinderen, in leven hoofdagent der Ned.-Ind. Handelsbank. Met hem verdwijnt weder een van Kali Besar's oude garde, — een werker zooals weinigen, stoer en krachtig, immer op zijn post.

De heer Der Kinderen was gedurende geruimen tijd bij de Handelsbank; eerst te Soerabaja en daarna te Batavia werd hem de leiding der zaken toevertrouwd. Hij zou binnenkort den dag hebben herdacht, op welken hij 25 jaar bij de bank werkzaam zou zijn geweest.

Ned.-Ind. Handelsbank.

De heer H. C. Beuker is benoemd tot hoofdagent der N.-I. Handelsbank te Batavia als vervanger van wijlen den heer Der Kinderen.

Landvoogt en Legercommandant.

Aan het „Bat. N.blad" wordt geschreven:

De op 1 October j.l. ingegane afscheiding van de militaire administratie en de intendance is geschied tegen den zin en de bedoeling van den commandant van het leger, die aan de regeering had geadviseerd om met de uitvoering van den ongetwijfeld zeer ingrijpenden maatregel nog een wijle te wachten. Maar de gouverneur-generaal dacht er anders over en heeft de inwerkingtreding bevolen.

Trouwens, ook eenige andere voorstellen mogen zich niet in den bijval van Buitenzorg verheugen, zoodat de officieren van het departement van oorlog wel eens den indruk krijgen, dat het uurtje van gehoorzaamheid voor den generaal Van Daalen staat te slaan.

Het geen trouwens, na een ruim vierjarig luitenant-generaalschap, in den aard van de Indische dingen schijnt te liggen.

Het blad teekent hierbij aan:

De geruchten, dat generaal Van Daalen in het komend voorjaar zal heengaan, hebben reeds sedert eenigen tijd zeer vasten vorm aangenomen. (Red. B. N.)

* * *

Volgens het „Bat. Handelsblad" zou de legercommandant op 2 April a.s. met de „Prins der Nederlanden" naar Holland vertrekken en vervangen worden door den generaal-majoor Michielsen, die dan weer vervangen wordt door den kolonel De Greve.

Adjudant Bouwmeester.

Het doet ons genoegen te kunnen melden, dat de adjudant van den landvoogd, kapitein Bouwmeester, die bij den aanslag ten paleize de vorige maand gewond werd, zoo goed als hersteld is. Het bleek onnoodig den kogel te verwijderen. De heer Bouwmeester is weer op de been en heeft geen nadeelige gevolgen van zijn blessure ondervonden. (Java-Bode).

Secretaris Immigratie-commissie.

Tot secretaris der immigratie-commissie te Batavia is benoemd de heer P. L. M. Wayenburg, thans die betrekking tijdelijk bekleedende.

Officier van Justitie te Padang.

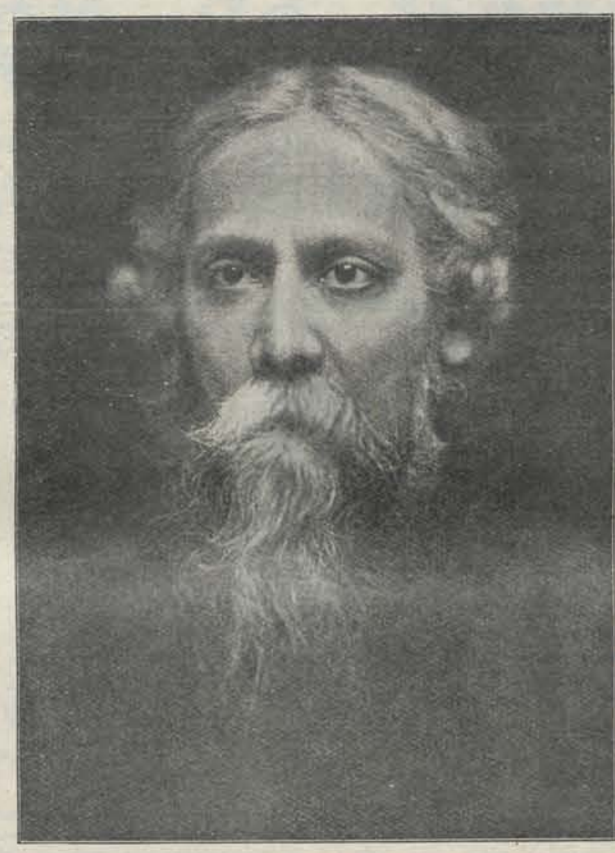
Mr. M. B. van Meerten, lid van den Raad van Justitie te Soerabaja, zal benoemd worden tot officier van justitie te Padang.

Dir. Gem.-werken.

Tot directeur van gemeentewerken te Bandoeng, is benoemd de heer Rückert, adjunct-directeur der gemeentewerken te Semarang. (Loc.)

Met pensioen.

Naar de „Javabode" vernam, zal de assistent-resident van Kandangan, de heer S. H. Schaank, in het begin van dit jaar 's lands dienst met pensioen verlaten.

Rabindranath Tagore.

Officieele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 9 Dec. 1913, No. 98. Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de onderwijzeres Mej. M. A. E. Horensma; de opziener bij het boschwezen C. A. Pechler; de monteur B. J. van Orssagen; de bouwkundige H. Swart.

Benoemd: tot ingenieur bij het mijnwezen J. G. Blijdendijk; tot off. van justitie bij den Raad van Justitie te Medan Mr. G. N. Bouma, te Padang Mr. M. B. van Meerten.

Ontslagen: op verzoek eervol de wedana van Tjankrep Raden Soetedjo.

Benoemd: tot wedana van Maospati Raden Sosrodiredjo; van Somoroto Raden Dirdjoprawiro; van Gedingan Mas Wirjoesoemarto en van Poenoeng Mas Prijoprawiro.

Ontslagen: wegens vertrek eervol de deurwaarder te Poerwakarta P. Stern.

Benoemd: tot deurwaarder buiten bezwaar van den Lande te Poerwakarta C. P. Bakker; tot secretaris der immigratie-commissie te Batavia P. L. M. van Waijenburg.

Ontheven: op verzoek eervol van het openbaar ministerie bij het residentie-gerecht te Wonosobo H. A. Neyhoff.

Belast: met het openbaar ministerie aldaar C. H. H. Snell.

Toegevoegd: aan den ass-resident van Djombang de ambtenaar C. E. Cohen; van Kraksaän de ambtenaar W. Brokx; aan den controleur J. C. van der Meulen in de res. Bali en Lombok de ambtenaar P. de Kat Angelino.

Benoemd: tot onderwijzeres te Tegal Mej. C. C. V. V. Schmidt Ernsthausen; tot onderwijzer te Menado J. Stoltenborgh; tot verpleegster bij het krankzinnigengesticht te Lawang Mej. R. Bolder.

Toegelaten: tot uitoefening der artsenijkunst in N.-I. als apothekersbediende R. F. B. Peters te Soerabaja.

Militair Departement.

Geplaatst: bij het korps maréchaussée de kapitein H. J. Schmidt, bij het 7e bat. de 1e luit H. M. Weeda.

Overgeplaatst: naar Soerabaja de 1e luit. der artillerie H. J. W. Verniers van der Loeff.

Geplaatst: te Batavia op het bureau van den onderinspecteur der militaire administratie de onderluitenants van Bennekom en Bronkhorst.

Blijft geplaatst: te Padang de 1e luit. J. C. Paul, met intrekking van zijn overplaatsing naar Sigli; te Meester-Cornelis de 2e luit P. P. D. Anschütz, met intrekking van zijne overplaatsing naar Batavia.

Overgeplaatst: naar Buitenzorg de 1e luit A. Storm van Leeuwen; naar Sigli de 1e luit. A. Zijlmans.

Verleend: 9 maanden verlof aan den baas gereedschapsmaker bij het marine-etablissement A. de Liefde Meijer.

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Frederik Hendriklaan 155.**

Vier Dames voor pianolessen.

Twee Dames voor Vioollessen.

Een Heer voor muzieklessen.

Een Dame voor zanglessen.

Twee Dames voor lessen in de Fransche-, Duitsche- en Engelsche taal.

Twee Dames voor lessen in de Fransche taal.

Een dame voor lessen in de Engelsche taal.

Een Dame om als hoofd eener huishouding op te treden.

Een Dame voor opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.

Een Dame voor hulp in de huishouding.

Een Dame voor lessen aan spraakgebrekkigen.

Een dame voor Fransche en Italiaansche conversatielessen.

Een Dame voor kantoorwerkzaamheden in Indië.

Eene Dame voor kantoorwerkzaamheden.

Twee Dames voor lessen in teekenen en schilderen.

Eene Dame voor schrijf-, kopiëer- en vertaalwerk.

Zes Dames als kinderjuffrouw naar Indië.

Een Dame voor lessen in machineschrijven, stenographie en moderne talen.

Twee Dames voor het waarnemen der huishouding,

Een Dame als modiste, tevens verkoopster naar Indië.

Een Dame voor ademgymnastiek en hygiënisch spreken

Een heer voor lessen in de Maleische en Javaansche taal en Indisch Staatsrecht.

Een practisch ervaren Boekhouder voor Indië.

☞ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van „Oost en West", geen direct belanghebbende, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

A. H J. G. WALBEEHM, van Lumeystr. 100,	's-Gravenhage,	Javaansch.
D. A. P. KOK, Marialaan 162a,	Lochem.	Maleisch, gediplomeerd.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46,	Leiden	Javaansch. Maleisch. Madoereesch.
H. TH. KAL, Laan van Meerdervoort 239	's-Gravenhage,	Javaansch. Madoereesch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Jaarverslag der Vereeniging, 1911, geldelijke verantwoording van het Hoofdbestuur over het jaar 1911, enz,**

en

Opgave van de Eereleden, de samenstelling der verschillende besturen en commissies.

Prijs: 1 exemplaar **f 0.20** en f 0.03 frankeerkosten.

b. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.**

door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar **f 0.10.** 50 ex. **f 2.80.**

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

c. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.**

door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar **5 cent.** 50 ex. **f 2.—**;

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West:

De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;

II. **De Kolonie Curaçao,** door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás", te Curaçao. Prijs per exemplaar **f 0.25** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

VESTIGT U IN ARNHEM OF OMSTREKEN

VELP — STEEG — ELLECOM — DIEREN — OOSTERBEEK — HEELSUM — RENKUM.

Inlichtingen gratis Bureau V. V. V. Stationsplein 15, ARNHEM en bij de Secretarissen der verschillende V. V.'s.

A. SCHRÖDER & Co.

Groenmarkt.

VOORTZETTING DER

Jaarlijksche Opruiming

ook van Wintergoederen en Wollen Dekens.

A. A. BOLT, Confiseur-Patissier.

Bankastraat 4c, 4d, 4e, 4f. Hofleverancier. **'S-GRAVENHAGE.**

ECHTE INDISCHE SPEKKOEK.

Ook verkrijgbaar in „BOEATAN", Heulstraat 19.

A. VAN MEURS,

Piet Heinstraat 18. Telefoon 1784. 'S-GRAVENHAGE.

Complete Meubileering, Behangerij, Beddenmakerij, Stoffeerderij.

Linnen Rolgordijnen, Madrasgordijnen, Linoleums en Zeilen, Axminster Tapijten, Tafelkleeden, Divandekken.

GROBBE - COMESTIBLES

Bankastraat - Fr. Hendriklaan - Theresiastraat

Fournisseurs de S. M. la Reine. Fournisseurs de S. M. la Reine Mère.

Specialité de SOIERIES.

Lainages, Cotons, Dentelles.

ROBES MI-CONFECTIONNÉES.

Dentelles de Bruxelles Veritables.

Téléphone 2155.

Maison de Nouveautés

Compagnie Lyonnaise

9 Kneuterdijk - LA HAYE.

Kunstzalen d'Audretsch.

HOOGE WAL 16A., 'S-GRAVENHAGE.

Voortdurende Tentoonstelling

van

Schilderijen, Etsen en Kunstvoorwerpen.

Geopend van 10—5, Zondags van 2—5 uur.

Vrije Toegang.

Blom's Moderne Kookkunst, geïllustreerd
Indische Rijsttafel
Fijne Rund- en Varkensslager
Conservenboek, geïllustreerd
Notitiën v. huurders van huizen.

Uitgave van de N. V. Boekdrukkerij v/h Fa T. C. B. TEN HAGEN

Nobelstraat 20 -:- 's-Gravenhage.

Verkrijgbaar bij H. H. Boekhandelaren en aan het Bureau der Naaml. Venn.

Venduhuis „Die Haghe"

Scheveningsche Veer 21

DEN HAAG.

Alle dagen gelegenheid tot inbrengen van goederen.

Veilingsconditie: Men betaalt 4 pCt. van de ten verkoop ingezonden goederen.

DE DIRECTIE.